

شناسایی عوامل موثر بر موفقیت دانشجویان رشته حسابداری در دروس حسابداری پیشرفته

محمد رضا شورورزی^۱

علی معقول^۲

مریم کده^۳

تاریخ پذیرش: ۹۱/۱۱/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۱/۷/۲۸

چکیده

این تحقیق با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت دانشجویان رشته حسابداری در درس حسابداری پیشرفته انجام شده است. از این رو تأثیر جنسیت، رشته تحصیلی دیپلم، نمره آزمون ورودی دانشگاه، میانگین نمرات دروس اصول حسابداری، میانگین نمرات دروس حسابداری میانه و میانگین نمرات دروس ریاضیات دانشجویان به عنوان متغیرهای مستقل بر عملکرد آنان در دروس حسابداری پیشرفته مورد بررسی قرار گرفته است. این تحقیق، چگونگی ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل تحقیق را در قالب ۶ فرضیه و بر مبنای اطلاعات مربوط به دانشجویان ورودی سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶ در مقطع کارشناسی پیوسته رشته حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد، مورد تحلیل قرار گرفته و نتایج بررسی فرضیه‌ها بر اساس آزمونهای آماری، ضریب همبستگی پیرسن، تحلیل رگرسیون خطی ساده، آنالیز واریانس و آزمون t-test نشان می‌دهد که نمرات دانشجویان در آزمون ورودی دانشگاه، دروس اصول حسابداری، حسابداری میانه و ریاضیات به عنوان یک پیش‌بینی کننده عملکرد در درس حسابداری پیشرفته مهم می‌باشند. و هم‌چنین رشته تحصیلی دیپلم و جنسیت تأثیری بر عملکرد آنها نداشته است.

واژه‌های کلیدی: اصول حسابداری، حسابداری میانه، ریاضیات، حسابداری پیشرفته، نمره آزمون ورودی.

۱- هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نیشابور، گروه حسابداری، نیشابور، ایران

۲- هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نیشابور، گروه مدیریت، نیشابور، ایران

۳- هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زابل، گروه حسابداری، زابل، ایران (مسئول مکاتبات) maryam.kade@yahoo.com

جهت اهداف توسعه آماده ساخته و تعلیم می دهد. سرمایه گذاری انجام شده در منابع انسانی می تواند بازده مثبت اجتماعی داشته باشد و بر رشد اقتصادی تأثیر گذارد (نوروش، ۱۳۷۷) در بحث آموزش حسابداری، آموزش عالی از جایگاه ویژه ای برخوردار است آموزش عالی در تمامی کشورهای جهان ادامه آموزشهای اختصاصی است، در صورتیکه برون داده های این مرکز بتواند منطبق بر اهداف متعالی تربیت شوند، قادر خواهند بود که سکاندار پیشرفت و تعالی جامعه بزرگ ایران زمین باشند. در حال حاضر وضعیت تأسف آور سیستمهای حسابداری، پایه یک مشکل جدی را، که در تمام بخشهای حسابداری مشترک است، ایجاد نموده است. کمبودهای داخلی ضعیف، عدم کفایت حسابداری مدیریت، سیستمهای غیر قابل حسابرسی و حسابداری ضعیف درآمد ملی از مسائل عادی کشورهای جهان سوم است. (نوروش، ۱۳۸۲) با توجه به این که آموزش حسابداری از اهمیت زیادی برخوردار است و دامنه تحقیق در این حوزه وسیع می باشد و از طرف دیگر به علت اهمیت دروس حسابداری پیشرفته هم از نظر عملی و هم از نظر تئوری، در این تحقیق به دنبال آن هستیم که عوامل مؤثر بر موفقیت دانشجویان رشته حسابداری در دروس حسابداری پیشرفته را مورد بررسی قرار دهیم. از اینرو مسئله اصلی این تحقیق عبارت است از: "شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت دانشجویان رشته حسابداری در درس حسابداری پیشرفته". مخصوصاً آیا ارتباطی بین رشته تحصیلی دیپلم، نمره آزمون ورودی به دانشگاه، جنسیت، درک و فهم ریاضی دانشجویان و دروس پیش نیاز حسابداری و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته وجود دارد.

حسابداری رشته ای است که آثار مالی ناشی از تصمیم گیری های اقتصادی را منعکس می سازد و آنها را در قالب اعداد و ارقام ارائه می نماید، به ارزیابی فعالیتهای اقتصادی می پردازد و اطلاعاتی را جهت تصمیم گیری ارائه می کند، یعنی در واقع، حسابداری به مدیریت یا مالکیت شرکتها و بنگاههای اقتصادی و سایر استفاده کنندگان، گزارشهایی از رویدادهای مالی ارائه می کند. از طرف دیگر نظامهای حسابداری اثر بخش که به گزارش دهی مربوط، قابل اعتماد و به موقع منجر می گردد، در کشورهای در حال توسعه به هر دو بخش دولتی و خصوصی به گونه ای ذیل کمک می کند: استفاده بهینه از منابع اقتصادی موجود برای بهبود زندگی، جلوگیری از هدر رفتن تلاشها و کاهش ضایعات، سرعت و سایر زیانهای اقتصادی، پاسخگویی در مقابل سرمایه گذاریهای خارجی و بدنبال آن جذب سرمایه گذاران خارجی. پاسخگویی به کمکهای خارجی (ثقفی و همکاران؛ ۱۳۷۱). بنابراین حسابداری نقش بسیار مهمی در کمک به توسعه اقتصادی کشورها دارد. این نقش در کشورهای در حال توسعه مشهود تر می باشد. حسابداری هنگامی می تواند نقش خود را در توسعه اقتصادی بطور صحیح و کامل ایفا کند که نظام آموزش حسابداری بطور صحیحی پی ریزی گردیده باشد و عوامل رشد و موفقیت در آن شناسایی و بکار گرفته شده و مشکلات و موانع اعتلای آن نیز از راه برداشته شده باشد. حسابداری بخش اعظم اطلاعات مورد نیاز مدیریت واحدهای اقتصادی و گروههای ذینفع و ذیعلاقه را تحت پوشش قرار می دهد و به عنوان بخشی از زیر ساخت لازم برای توسعه اقتصادی به شمار می رود. لذا آموزش و فراگیری آن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. آموزش، جامعه را برای اداره و بکارگیری منابع موجود به شکل کارا و مؤثر در

۲- ادبیات موضوعی و پیشینه پژوهش

۲-۱- نگرشی بر ماهیت و محتوای آموزش

آموزش چیست؟ صاحب‌نظران تعلیم و تربیت، تعاریف متعددی برای آن بیان نموده‌اند که جهت آشنایی با آنها باید به کتب درسی رشته‌های علوم تربیتی مراجعه نمود. اصولاً موضوع آموزش طیف گسترده‌ای را شامل می‌شود که می‌توان به آموزش مستمر بدون ساختار^۱، آموزش رسمی^۲ و آموزش غیر رسمی^۳ اشاره کرد. آموزش مستمر بدون ساختار به هر آنچه که انسان در طول عمر خود به گونه‌ای سازمان نیافته فرا می‌گیرد اطلاق می‌شود. آموزش رسمی به آن بخش از نظام آموزشی اطلاق می‌شود که از مهد کودک تا آموزش عالی ادامه می‌یابد. این آموزش منظم، سازمان یافته و دارای ساختار مشخص می‌باشد. نظام دانشگاهی بخش با اهمیت آموزش رسمی است. آموزش غیر رسمی به هر نوع فعالیت آموزشی و کار آموزشی اطلاق می‌گردد که سازمان یافته بوده اما خارج از نظام آموزش رسمی تحقق می‌یابد مانند دوره‌های آموزشی کوتاه مدت در زمینه‌های مختلف.

سطوح بالا به طور مساوی برای همه افراد در دسترس باشد. توسعه ملی در جهان امروز به صورت گسترده یعنی متشکل از توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آن هم با لحاظ داشتن ابعاد کمی و کیفی، مهمترین هدف هر کشور اعم از توسعه یافته و یا در حال توسعه را تشکیل می‌دهد. این هدف ویژه در کشورهای در حال توسعه که با مشکلات و محدودیتهای بیشتری روبرو هستند، جایگاه مهمتری را به خود اختصاص داده است. در جهت نیل به اهداف توسعه ملی در سطوح بالا برخورداری از دانش و فنون پیشرفته ضروری است و این تنها بوسیله انجام پژوهشهای بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای کسب می‌گردد. تجارب کشورهای پیشرفته و کشورهایی که طی سالهای اخیر پدیده عقب ماندگی را تا حد زیادی پشت سر گذرانده‌اند، مؤید این واقعیت است که مسئولیت انجام و گسترش این گونه تحقیقات بر عهده دانشگاهها و مؤسسات تحقیقاتی وابسته به آنها است که با توجه به امکانات، توانایی، پویایی علمی و تجربه آنها انتظار می‌رود که این رسالت را به بهترین نحو به انجام برسانند. (رئیس زاده، ۱۳۷۷)

۲-۲- اهمیت نظامهای آموزشی در توسعه ملی

از مدتها قبل آموزش به عنوان عنصر کلیدی توسعه سیاسی، اقتصادی و اجتماعی شناخته شده است. سازمان ملل متحد از ابتدای تأسیس در سال ۱۹۴۵ میلادی، آموزش را از حقوق اساسی بشر دانسته و آن را برای کلیه افراد بشر در جهان ضروری دانسته است. این موضوع در ماده ۲۶ اعلامیه جهانی حقوق بشر آن سازمان در سال ۱۹۴۸ میلادی به صورت زیر بیان گردیده است: کلیه افراد بشر دارای حق آموزش می‌باشند. آموزش در مراحل ابتدایی و مقدماتی باید همگانی و آزاد باشد. آموزشهای فنی و حرفه‌ای به طور کلی باید فراهم گردیده و آموزشهای

۲-۳- آموزش حسابداری

رشته حسابداری نیز همانند علوم دیگر در پاسخ به نیازهای اقتصادی، اجتماعی به وجود آمده است و با توجه به تغییرات سریع و رشد روزافزون جوامع، این رشته نیز تحول یافته و اکنون به عنوان یکی از رشته‌های مهم تحصیلی به شمار رفته و با تقاضای فزاینده‌ای نیز روبرو گردیده است. در قرن پانزدهم گسترش تجارت باعث شد تا در پاسخ به نیازهای جدید، سیستم دوطرفه‌ای برای ثبت اطلاعات مالی به وسیله پانچولی ابداع شود. اولین آموزش دفترداری در دانشگاه‌های پروجنا، بیزا و غیره با تدریس

حسابداری در قالب چارچوب مشخص قرار گرفت، تحقیقات و مطالعات گوناگونی در ارتباط با ساختار آتی محتوا و وسعت آموزش حسابداری صورت گرفت. (سلطانی، ۱۳۷۷) در این میان حسابداری مدیریت متهم به ارائه اطلاعات نادرست به مدیریت جهت تصمیم گیری گردید. در سال ۱۹۸۴ میلادی، کمیته اجرایی انجمن حسابداران امریکا^۴ اشکال توسعه حرفه حسابداری و وضعیت جاری آموزش حسابداری را تحت مطالعه قرارداد. تجزیه و تحلیل این کمیته بر این موضوع تاکید داشت که آموزش حسابداری به شیوه جاری نیازمند بازنگری بنیادی است که تا سال ۲۰۰۰ میلادی ادامه خواهد داشت تا بتواند همگام با تغییرات در سایر علوم همانند تغییرات وسیعی که در تکنولوژی، ارزشهای اجتماعی و جامعه، دولت و نهادهای تجاری، تکامل یافته و نهایتاً نیازهای نشأت یافته از این تغییرات را تأمین نماید. اما آموزش حسابداری در ایران به سال ۱۲۹۰ هجری شمسی در مدرسه دارالفنون بر می گردد.

۲-۴- پیشینه پژوهش

نوروش تحقیقی با «عنوان تدوین برنامه دروس کارشناسی رشته حسابداری متناسب با نیازهای حرفه حسابداری و حسابرسی» انجام داد. نتایج حاصل از تحقیقات نشان داد که از نظر مدرسین حسابداری سرفصل دروس برنامه مصوب از اهمیت لازم برخوردار است و دانش نظری مورد نیاز را در اختیار دانشجویان رشته حسابداری قرار می دهد، اما بر خلاف مدرسین، شاغلین در حرفه حسابداری، اعتقاد دارند که برنامه مصوب قادر نیست مهارت مورد نیاز را به اندازه کافی و لازم جهت کاربرد دانش نظری در اختیار دانشجویان قرار دهد. (نوروش، ۱۳۷۲) اعتمادی تحقیقی با عنوان «شناسایی عوامل و موانع رشد آموزش حسابداری در ایران و ارائه برنامه کارا و کارآمد در ایران»

نوشتارهای این کشیش ایتالیایی صورت گرفت. در آن زمان نقش حسابداری بسیار محدود بود و به ندرت به استفاده کنندگان دیگر و نیازهای آنان توجه می شد. در این دوره عدم نیاز واحدهای تجاری به اطلاعات مالی، باعث عدم رشد حسابداری در زمینه های مختلف شد و این رکود تا شروع قرن نوزدهم و انقلاب صنعتی ادامه داشت. با شکل گیری شرکتهای سهامی عام و ایجاد رقابت بین بازارهای اقتصادی، نیازهای جدید به وجود آمد و در پی جوابگویی به این نیازها حسابداری صنعتی و روشهای هزینه یابی بهای تمام شده، شکل گرفت. در همان دوره به دلایل گستردگی صنایع، سرمایه گذاریهای متعدد و در نتیجه جدا شدن مالکیت از مدیریت شرکتهای سپردن اداره صنایع به افرادی که سرمایه گذار آن صنایع نیستند، نیاز صاحبان صنعت به کسانی که بر کار این مدیران کنترل داشته باشند پدید آمد و افرادی که این سهم را برعهده گرفتند همان حسابرسان بودند. (سلطانی، ۱۳۷۷) در این دوره، حسابداری به عنوان یک حرفه و تخصص ظهور پیدا کرده و آموزش حسابداری در سطوح دانشگاهی از قرن بیستم آغاز گردید. تحقیقی که پیرامون اهداف آموزشی چهل و دو مؤسسه آموزش عالی در آن زمان انجام شد، نشان داد که تعالیم حسابداری در آن زمان برای ارتقای دانش علمی، مفاهیم و سوابق حسابداری فنی برنامه ریزی شده بود. برنامه حسابداری به مرور طی دهه چهارم قرن بیستم به وجود آمد و دروس ضروری برای فارغ التحصیلان رشته حسابداری بدین ترتیب شکل گرفت: حسابداری مقدماتی، حسابداری پیشرفته و تئوری حسابداری. مسئله مهم دیگری که در نیمه دوم دهه چهارم به وقوع پیوست، طبقه بندی رشته های حسابداری به سه بخش: آموزش عمومی، آموزش تخصصی و تجربه عملی بود. (سلطانی، ۱۳۷۷) از اواسط قرن بیستم و بعد از آن که آموزش

متغیرها را بیان می‌کند و از نظر زمانی مقطعی است و متکی به داده‌های واقعی که از کارنامه پرونده دانشجویان استخراج شده است می‌باشد.

جامعه آماری در این تحقیق، دانشجویان فارغ التحصیل ورودی مقطع کارشناسی پیوسته رشته حسابداری در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور می‌باشد و از نرم افزار SPSS برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است.

۴- فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: بین میانگین نمره دروس اصول حسابداری و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین میانگین نمره دروس حسابداری میانه و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین میانگین نمره دروس ریاضی ۱ و ۲ و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه چهارم: نمرات دروس حسابداری پیشرفته دانشجویان در سه رشته تحصیلی دیپلم ریاضی، علوم تجربی و علوم انسانی با یکدیگر تفاوت معناداری دارند.

فرضیه پنجم: بین نمره آزمون ورودی دانشگاه و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه ششم: نمرات دروس حسابداری پیشرفته دانشجویان مرد و زن با یکدیگر تفاوت معناداری دارند.

ارائه داد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که کمبود اساتید متخصص و رسیدگی به امور رفاهی آنان، افزایش سطح معلومات زبان خارجی دانشجویان و تاکید بر بحث‌های تشویقی حسابداری از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر فرآیند آموزش حسابداری می‌باشند. (اعتمادی، ۱۳۷۷) و ویژوردنا و رودکی، تحقیقی با عنوان «ماهیت و محتوای برنامه درسی فعلی دوره کارشناسی حسابداری: بررسی موردی ایران» انجام دادند. آنها نتیجه‌گیری کردند که برنامه درسی دوره کارشناسی حسابداری در ایران نتوانسته است به اهداف مورد نظر خود در سطح رضایت بخشی دست یابد.

(Wijewardena, H and Roudaki, 1997) کای ون چنگ طی تحقیقی با عنوان «طراحی برنامه درسی از دیدگاه آموزش دهندگان حسابداری» سعی نمود مسیرهای آتی طراحی برنامه درسی در آموزش حسابداری در سطح دانشگاه را کشف نماید. یافته‌های این تحقیق، نشان می‌دهد که دانشگاه‌ها می‌توانند برای بهبود و پیشرفت آموزش حسابداری در برنامه ریزی برنامه درسی خود شش درس حسابداری مقدماتی، حسابداری میانه، حسابداری پیشرفته، حسابداری بهای تمام شده، حسابداری مدیریت و حسابرسی بگنجانند و تکامل یابند. (Cheng K. W, 2007) غفاری وهمکاران، گنجاندن اخلاق در برنامه‌های حسابداری انگلستان را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که اقلیت قابل توجهی از دانشگاه‌های انگلستان، با رسوائی‌های مالی و حسابداری اخیر، بر این باورند که اخلاق در برنامه درسی حسابداری وارد نشده است. (Ghaffari F, O. Kyriacou, 2008)

۳- روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق: قیاسی - استقرایی است و به نوعی تحقیق همبستگی می‌باشد زیرا رابطه رگرسیونی بین

۵- متغیرهای پژوهش و اندازه‌گیری آنها

متغیرهای مستقل در این تحقیق شامل ۶ متغیر به شرح زیر می‌باشند:

۱) میانگین نمرات دروس اصول حسابداری ۳،۲ و ۱،۲ به عنوان نمره دروس اصول حسابداری

۲) میانگین نمرات دروس حسابداری میانه ۲ و ۱ به عنوان نمره دروس حسابداری میانه

۳) میانگین نمرات دروس ریاضی پایه و مقدمات آمار و ریاضیات و کاربرد آن در مدیریت به عنوان نمره دروس ریاضی

۴) رشته تحصیلی دیپلم دانشجویان به عنوان رشته تحصیلی دیپلم دانشجویان

۵) نمره آزمون ورودی به دانشگاه در رشته حسابداری

۶) جنسیت دانشجویان.

متغیرهای وابسته: عملکرد دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته می‌باشد.

۶- نتایج پژوهش

۶-۱- آزمون فرضیه اول

H_0 : بین میانگین نمره دروس اصول حسابداری و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین میانگین نمره دروس اصول حسابداری و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود دارد.

تحلیل همبستگی: برای وجود ارتباط بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسن استفاده شده است. ضریب همبستگی بین نمره اصول حسابداری و نمره حسابداری پیشرفته برابر ۰/۴۰۴ می‌باشد و مقدار احتمال آن برابر صفر است که از ۰/۰۱ کوچکتر است. بنابراین با اطمینان ۹۹٪ وجود رابطه معناداری بین

متغیرها وجود دارد و فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 مورد تأیید قرار گرفته است. با توجه به اینکه همبستگی بین نمره اصول حسابداری و نمره حسابداری پیشرفته در بالا مورد تأیید قرار گرفت. مدل رگرسیون خطی می‌تواند به شرح زیر باشد:

$$\varepsilon + \text{نمره اصول حسابداری} = \beta_1 + \beta_2 = \text{نمره حسابداری پیشرفته}$$

تحلیل مدل رگرسیونی: با توجه به این که ضریب تعیین مدل (R^2) برابر ۰/۱۶۳ شده است این بدین معناست که حدود ۱۷٪ تغییرات متغیر پاسخ (نمره حسابداری پیشرفته) بوسیله متغیر مستقل (نمره اصول حسابداری) قابل توصیف است. مقدار احتمال مربوط به فرض آماری مبنی بر عدم وجود ارتباط بین متغیر مستقل، نمره اصول حسابداری و متغیر پاسخ، نمره حسابداری پیشرفته ($\beta_0: \beta_1 = 0$) برابر صفر است که از ۰/۰۱ کوچکتر است بنابراین با اطمینان ۹۹٪ این فرض رد می‌شود در نتیجه رابطه معناداری مشاهده شده است و بدین ترتیب فرضیه شماره یک در اینجا نیز دوباره مورد تأیید قرار می‌گیرد و معادله رگرسیون بین دو متغیر بصورت زیر بدست آمده:

$$0/455 + 5/73 = \text{نمره حسابداری پیشرفته}$$

اگر فرضاً نمره اصول حسابداری دانشجویی برابر با ۱۲ باشد پیش بینی می‌کنیم نمره حسابداری پیشرفته آن برابر با ۱۱/۱۹ خواهد بود.

۶-۲- آزمون فرضیه دوم

برای آزمون این فرضیه می‌توان فرضیه صفر و مقابل را بصورت زیر نوشت:

H_0 : بین میانگین نمره دروس حسابداری میانه و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین میانگین نمره دروس حسابداری میانه و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته

رابطه معناداری وجود دارد.

۶-۳- آزمون فرضیه سوم

برای آزمون این فرضیه می توان فرض صفر و مقابل را بصورت زیر نوشت :

H^0 : بین میانگین نمره دروس ریاضی و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین میانگین نمره دروس ریاضی و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود دارد.

تحلیل همبستگی: برای بررسی ارتباط بین متغیرها می توان از ضریب همبستگی پیرسن استفاده شده است. ضریب همبستگی بین نمره ریاضی و نمره حسابداری پیشرفته برابر $0/365$ بوده و مقدار احتمال آن برابر صفر است که از $0/01$ کوچکتر است بنابراین با اطمینان 99% وجود رابطه مستقیم معناداری بین متغیرها مورد تأیید قرار می گیرد و فرض H_0 رد می شود. با توجه به اینکه همبستگی بین نمره ریاضی و نمره حسابداری پیشرفته در بالا مورد تأیید قرار گرفت می توان رگرسیون خطی را بر داده ها برآزش داد و نتایج زیر بدست آمده است.

$$\varepsilon + \text{نمره ریاضی} = \beta_0 + \beta_1 \text{نمره حسابداری پیشرفته}$$

تحلیل مدل رگرسیونی: ضریب تعیین مدل برابر $0/133$ می باشد و بدین معنی است که حدود 13% از تغییرات متغیر پاسخ (نمره حسابداری پیشرفته) بوسیله متغیر مستقل (نمره ریاضی) قابل توصیف است. مقدار احتمال مربوط به فرض صفر آماری مبنی بر عدم ارتباط بین متغیر مستقل، نمره ریاضی و متغیر وابسته، نمره حسابداری پیشرفته ($H_0: \beta_1 = 0$) برابر صفر بدست آمده که از $0/01$ کوچکتر است بنابراین با اطمینان 99% فرضیه H_0 و فرضیه H_1 و معادله رگرسیونی بین دو متغیر به صورت زیر بدست می آید.

$$\text{نمره ریاضی} = 7/94 + 0/266 \text{نمره حسابداری پیشرفته}$$

تحلیل همبستگی: برای بررسی ارتباط بین متغیرها می توان از ضریب همبستگی پیرسن استفاده شده است. ضریب همبستگی بین نمره حسابداری میانه و نمره حسابداری پیشرفته برابر $0/391$ بوده و مقدار احتمال آن برابر صفر است که از $0/01$ کوچکتر است بنابراین با اطمینان 99% وجود رابطه مستقیم معناداری بین متغیرها مورد تأیید قرار می گیرد و فرض H_0 رد می شود. با توجه به اینکه همبستگی بین نمره حسابداری میانه و نمره حسابداری پیشرفته در بالا مورد تأیید قرار گرفت. می توان مدل رگرسیون خطی را بر داده های برآزش داد و نتیجه زیر بدست خواهد آمد.

$$\varepsilon + \text{نمره حسابداری میانه} = \beta_0 + \beta_1 \text{نمره حسابداری پیشرفته}$$

تحلیل مدل رگرسیونی: ضریب تعیین مدل (R^2) برابر $0/153$ می باشد. بدین معنی است که حدود 15% تغییرات متغیر پاسخ (نمره حسابداری پیشرفته) بوسیله متغیر مستقل (نمره حسابداری میانه) قابل توصیف است. مقدار احتمال مربوط به فرض آماری مبنی بر عدم وجود ارتباط بین متغیر مستقل، نمره حسابداری میانه و متغیر پاسخ، نمره حسابداری پیشرفته ($H_0: \beta_1 = 0$) برابر صفر بدست آمده که از $0/01$ کوچکتر است بنابراین با اطمینان 99% این فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تأیید می گردد و رابطه معناداری مشاهده می شود. و معادله رگرسیون بین دو متغیر بصورت زیر بدست آمده:

$$\text{نمره حسابداری میانه} = 5/762 + 0/486 \text{نمره حسابداری پیشرفته}$$

اگر فرضاً نمره حسابداری میانه دانشجویی برابر با ۱۲ باشد. پیش بینی می کنیم نمره حسابداری پیشرفته آن برابر با $11/59$ شود.

یکدیگر ندارند. بنابراین می توان نتیجه گرفت که رشته تحصیلی دیپلم در موفقیت دانشجویان در درس حسابداری پیشرفت تأثیری ندارد.

اگر فرضاً نمره ریاضی دانشجویی برابر با ۱۲ باشد. پیش بینی می کنیم نمره حسابداری پیشرفته آن برابر با ۱۱/۱۳ شود.

۴-۵-۶- آزمون فرضیه پنجم

برای آزمون این فرضیه می توان فرض صفر و مقابل را بصورت زیر نوشت:

H₀: بین نمره آزمون ورودی دانشگاه و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود ندارد.

H₁: بین نمره آزمون ورودی دانشگاه و موفقیت دانشجویان در دروس حسابداری پیشرفته رابطه معناداری وجود دارد.

تحلیل همبستگی: برای آزمون وجود ارتباط بین متغیرها می توان از ضریب همبستگی پیرسن استفاده کرد. ضریب همبستگی بین نمره آزمون ورودی دانشگاه و نمره حسابداری پیشرفته برابر ۰/۱۷۸ بوده و مقدار احتمال آن برابر ۰/۰۳۸ است که از ۰/۰۵ کوچکتر است بنابراین با اطمینان ۹۵٪ وجود رابطه مستقیم معناداری بین متغیرها مورد تأیید قرار می گیرد و فرض H₀ رد می شود. با توجه به اینکه همبستگی بین نمره آزمون ورودی دانشگاه و نمره حسابداری پیشرفته در بالا مورد تأیید قرار گرفت، می توان مدل رگرسیون خطی را بر داده ها برازش داد و نتایج زیر بدست آمده است:

$$E + \text{نمره آزمون ورودی دانشگاه} = \beta_0 + \beta_1 \text{حسابداری پیشرفته}$$

۴-۴-۶- آزمون فرضیه چهارم

در فرضیه چهارم می خواهیم بدانیم که آیا میانگین نمرات دانشجویان در رشته های مختلف دیپلم یکسان بوده و یا نه، بنابراین فرضیه صفر و مقابل را بصورت زیر در نظر می گیریم:

H₀: میانگین نمرات دروس حسابداری پیشرفته دانشجویان در ۳ رشته تحصیلی دیپلم یکسان است.

H₁: میانگین نمرات دروس حسابداری پیشرفته دانشجویان حداقل در ۲ رشته تحصیلی دیپلم یکسان نیست.

تحلیل برابری میانگین ها: برای آزمون برابری میانگین های رشته های مختلف تحصیلی دیپلم از آزمون آنالیز واریانس استفاده کرده و با توجه به جدول آنالیز واریانس، مقدار احتمال آزمون برابر با ۰/۰۶۹ بدست آمده که بزرگتر از ۰/۰۵ است بنابراین می توان با اطمینان ۹۵٪ فرضیه β_0 را تأیید کرد، یعنی میانگین نمرات دانشجویان در ۳ رشته مختلف یکسان است، همچنین با توجه به جدول آمار توصیفی ملاحظه می کنیم که میانگین نمرات رشته انسانی برابر با ۱۱/۵۷۳۵ و میانگین نمرات رشته تجربی برابر با ۱۲/۲۵۷۲ و میانگین نمرات رشته ریاضی ۱۲/۶۲۶۱، تقریباً نزدیک به یکدیگرند و تفاوت چندانی با

نمایه شماره (۱) آمار توصیفی بر حسب رشته تحصیلی دیپلم حسابداری پیشرفته

95% Confidence	Interval for Mean		Std. Error	Std. Deviation	Mean	N	
	Upper Bound	Lower Bound					
12.1023	11.0446		.2634	1.8997	11.5735	52	انسانی
13.0600	11.4545		.3969	2.5099	12.2572	40	تجربی
13.3465	11.9057		.3572	2.3695	12.6261	44	ریاضی
12.5010	11.7293		.1951	2.2750	12.1151	136	Total

تحلیل مدل رگرسیونی: با توجه به جدول ضریب تعیین مدل برابر $0/032$ می باشد و بدین معنی است که حدود 3% تغییرات متغیر پاسخ به وسیله متغیر مستقل قابل توصیف است. مقدار احتمال مربوط به فرض آماری مبنی بر عدم وجود ارتباط بین متغیر مستقل، نمره آزمون ورودی دانشگاه و متغیر پاسخ، نمره حسابداری پیشرفته ($\beta_0; \beta_1=0$) برابر صفر بدست آمده که از $0/01$ کوچکتر است بنابراین با اطمینان 99% این فرض رد می شود. در نتیجه رابطه معناداری مشاهده می شود. بدین ترتیب فرضیه شماره ۵ در اینجا نیز دوباره مورد تأیید قرار می گیرد و معادله رگرسیون بین دو متغیر بصورت زیر بدست آمده :

$$\text{نمره آزمون ورودی دانشگاه} = 0/347 + 6/374 \times \text{نمره حسابداری پیشرفته}$$

اگر فرضاً نمره آزمون ورودی دانشگاه دانشجویی بر مبنای نمره ۲۰ برابر با ۱۲ باشد. پیش بینی می کنیم نمره حسابداری پیشرفته آن برابر با $10/53$ شود.

بررسی مفروضات بنیادی مدل های رگرسیون خطی: در این تحقیق چون نمرات بین ۰ تا ۲۰ قرار

دارند بنابراین نقاط پرتی وجود نداشته و آزمون مربوط به آن لزومی نداشت. برای آزمون همگنی واریانس باقیمانده ها، نمودار پراکنش باقیمانده های استاندارد شده در مقابل پیش بینی های استاندارد شده را رسم کرده، روندی مشاهده نشده و مشاهدات حول خط صفر متقارن بود بنابراین همگنی در واریانس باقیمانده ها مورد تأیید قرار گرفت. و بوسیله نمودار Normal P-P، فرض نرمال بودن داده ها را آزمون کردیم، که ملاحظه شد داده ها همگی اطراف خط راست رسم شده، قرار دارند بنابراین فرض نرمال بودن داده ها مورد تأیید قرار گرفته است.

۶-۶- آزمون فرضیه ششم

در فرضیه ششم نیز برای آزمون برابری میانگین ها از آزمون t-test گروههای مستقل استفاده شده و نتایج آن بصورت زیر بدست آمده است.

با توجه به اینکه مقدار احتمال برابری واریانس ها برابر با $0/541$ بوده و از $0/05$ بزرگتر است، فرض برابری واریانس ها تأیید می شود.

نمایه شماره (۲) آمار توصیفی بر حسب جنسیت

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
حسابداری پیشرفته مردان	۷۲	۱۲/۳۸۳۲	۲/۲۹۳۲
حسابداری پیشرفته زنان	۶۴	۱۱/۸۱۳۶	۲/۲۳۳۸

نمایه شماره (۳) آزمون نمونه های مستقل برای فرضیه ششم

حسابداری پیشرفته				
آزمون برابر واریانس ها		آزمون t-test برای برابری میانگین ها		
F	sig	t	df	sig
۰/۳۷۶	۰/۵۴۱	۱/۴۶۴	۱۳۴	۰/۱۴۶
		۱/۴۶۶	۱۳۲/۸۶۲	۰/۱۴۵

نمایه شماره (۴) نتایج آماری آزمون فرضیه ها

نتیجه آزمون	مقدار احتمال آزمون	مقدار ضریب متغیر مستقل	نتیجه آزمون برابری میانگین ها	ضریب تعیین مقدار	فرضیه های تحقیق
تأیید فرضیه	۰	۰/۴۵۵	---	۰/۱۶۳	شماره یک
تأیید فرضیه	۰	۰/۴۸۶	---	۰/۱۵۳	شماره دو
تأیید فرضیه	۰	۰/۲۶۶	---	۰/۱۳۳	شماره سه
رد فرضیه	۰/۰۶۹	---	برابری میانگین ها تأیید گردید	---	شماره چهار
تأیید فرضیه	۰/۰۳۸	۰/۳۴۷	---	۰/۰۳۲	شماره پنج
رد فرضیه	۰/۵۴۱	---	برابری میانگین ها تأیید گردید	---	شماره شش

۷- نتیجه گیری و بحث

با توجه به نتایج رگرسیون و تجزیه و تحلیل های انجام شده بین میانگین نمرات دروس اصول حسابداری با میانگین نمرات دروس حسابداری پیشرفته رابطه مستقیم معناداری وجود دارد که نشان می دهد؛ یادگیری بهتر دانشجویان در درس اصول حسابداری می تواند بر موفقیت آنان در فراگیری مباحث درس حسابداری پیشرفته اثر مستقیم داشته باشد و به عبارت دیگر، تغییرات نمره درس حسابداری پیشرفته بوسیله تغییرات نمره درس اصول حسابداری، قابل توصیف می باشد و نتایج تحقیق بر این موضوع دلالت دارد که نمرات دانشجویان در درس اصول حسابداری به عنوان یک پیش بینی کننده عملکرد در درس حسابداری پیشرفته، مهم می باشد. همچنین با توجه به نتایج رگرسیون و تجزیه و تحلیل های انجام شده که بین میانگین نمرات دروس حسابداری میانه با میانگین نمرات دروس حسابداری پیشرفته رابطه مستقیم معناداری وجود دارد که نشان می دهد؛ یادگیری بهتر دانشجویان در درس حسابداری میانه می تواند بر موفقیت آنان در فراگیری مباحث درس حسابداری پیشرفته اثر مستقیم داشته باشد و به عبارت دیگر، تغییرات نمره درس حسابداری پیشرفته بوسیله تغییرات نمره درس حسابداری میانه، قابل توصیف می باشد و نتایج تحقیق بر این موضوع دلالت دارد که نمرات

دانشجویان در درس حسابداری میانه به عنوان یک پیش بینی کننده عملکرد در درس حسابداری پیشرفته، مهم می باشد. و با توجه به نتایج رگرسیون و تجزیه و تحلیل های انجام شده بین میانگین نمرات دروس ریاضی با میانگین نمرات دروس حسابداری پیشرفته رابطه مستقیم معناداری وجود دارد که نشان می دهد؛ یادگیری بهتر دانشجویان در درس ریاضی می تواند بر موفقیت آنان در فراگیری مباحث درس حسابداری پیشرفته اثر مستقیم داشته باشد و به عبارت دیگر، تغییرات نمره درس حسابداری پیشرفته بوسیله تغییرات نمره درس ریاضی، قابل توصیف می باشد و نتایج تحقیق بر این موضوع دلالت دارد که نمرات دانشجویان در درس ریاضی به عنوان یک پیش بینی کننده عملکرد در درس حسابداری پیشرفته، مهم می باشد. با توجه به نتایج آزمون آنالیز واریانس و برابری میانگین های نمرات دروس حسابداری پیشرفته دانشجویان در سه رشته تحصیلی ریاضی و فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی مشاهده می شود نمرات دروس حسابداری پیشرفته دانشجویان در سه رشته تحصیلی دیپلم ریاضی، تجربی و انسانی با یکدیگر متفاوت نیست و می توان نتیجه گرفت که رشته تحصیلی دانشجویان نمی تواند بر موفقیت آنان در فراگیری مباحث درس حسابداری پیشرفته تأثیر گذار باشد و نتایج تحقیق بر این موضوع دلالت دارد که رشته تحصیلی دیپلم،

پیش نیاز درس حسابداری پیشرفته، بویژه اصول حسابداری ۱، ۲ و ۳ و حسابداری میانه ۱ و ۲ و همچنین دروس ریاضی از خود نشان دهند تا بتوانند عملکرد بهتری در دروس تخصصی حسابداری پیشرفته در ترمهای آخر تحصیلی داشته باشند.

۲- به کمیته برنامه ریزی درسی دانشگاه ها، هیأت های اجرایی و علمی دانشگاه ها و مدرسان دروس حسابداری پیشنهاداتی به شرح زیر ارائه می شود:
الف) تاکید بر اهمیت و بهبود کیفیت آموزش دروس اصول حسابداری ۱، ۲ و ۳ و حسابداری میانه ۱ و ۲.
ب) تاکید بر لزوم رعایت پیشنهادی بودن دروس اصول حسابداری ۱، ۲ و ۳ و حسابداری میانه ۱ و ۲ برای دروس حسابداری پیشرفته ۱ و ۲.

فهرست منابع

- * اسلامی بیدگلی، غلامرضا، (۱۳۸۵)، میزگرد آموزش و پژوهش حسابداری در ایران، مجله حسابر، پاییز، شماره ۳۴، ص ۳۰
- * اعتمادی، حسین، (۱۳۷۷)، «شناسایی عوامل و موانع رشد آموزش حسابداری در ایران و ارائه برنامه کارا و کارآمد در ایران»، پایان نامه دکتری دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.
- * ثقفی، علی و محمد زاده نوین، عادل؛ (۱۳۷۱)، «اعتلائی آموزش حسابداری در کشورهای درحال رشد: بررسی موردی ایران»، فصلنامه بررسی های حسابداری، دانشگاه تهران، سال اول، شماره ۲.
- * رئیس زاده، محمدرضا؛ (۱۳۷۷)، تعیین نیازها و اولویت های آموزشی محتوای دروس حسابداری از دیدگاه دانشجویان، اساتید دانشگاه، شاغلین درحرفه و ارایه الگویی موثر، رساله دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.
- * سلطانی، ایرج؛ (۱۳۷۷)، چارچوب نظری جهت برنامه ریزی بلندمدت آموزش عالی ۱۴۰۰، رساله

تخمین زنده معنی داری برای عملکرد در دروس حسابداری پیشرفته نمی باشد. با توجه به نتایج رگرسیون و تجزیه و تحلیل های انجام شده بین نمره آزمون ورودی دانشگاه با میانگین نمرات دروس حسابداری پیشرفته ۱ و ۲ رابطه مستقیم معناداری وجود دارد که نشان می دهد؛ توان علمی و سعی و تلاش دانشجویان در آزمون ورودی دانشگاه می تواند بر موفقیت آنان در فراگیری مباحث دروس حسابداری پیشرفته اثر مستقیم داشته باشد و نتایج تحقیق بر این موضوع دلالت دارد که نمره آزمون ورودی دانشگاه به عنوان یک پیش بینی کننده عملکرد در دروس حسابداری پیشرفته، مهم می باشد. با توجه به نتایج آزمون t-test و برابری میانگین های نمرات دروس حسابداری پیشرفته ۱ و ۲ دانشجویان در دو گروه مردان و زنان، مشاهده می شود که نمرات دروس حسابداری پیشرفته دانشجویان مرد و زن با یکدیگر متفاوت نیست و می توان نتیجه گرفت که جنسیت نمی تواند بر موفقیت دانشجویان در فراگیری مباحث دروس حسابداری پیشرفته تأثیر گذار باشد و نتایج تحقیق بر این موضوع دلالت دارد که جنسیت، تخمین زنده معنی داری برای عملکرد در دروس حسابداری پیشرفته نمی باشد. به طور کلی نتایج تحقیق مشخص می کند که دروس اصول حسابداری ۱، ۲ و ۳، حسابداری میانه ۱ و ۲، ریاضی ۱ و ۲ و سطح نمره آزمون ورودی دانشگاه در بین عوامل بررسی شده در تحقیق، بر عملکرد در دروس حسابداری پیشرفته اثر مستقیم دارد و مطالب این دروس می تواند دانش و مهارتهایی را فراهم آورد که یادگیری های بعدی به سهولت انجام شود و همچنین رشته تحصیلی دیپلم و جنسیت نمی تواند نقش مهمی بر عملکرد در دروس حسابداری پیشرفته داشته باشد.

۱- به دانشجویان رشته حسابداری توصیه می شود اهمیت و جدیت بیشتری در فراگیری دروس

دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران. یادداشت‌ها

- ¹. Informal Education
- ². Formal Education
- ³. Non – formal Education
- ⁴. American Accounting Association

- * نوروش، ایرج، (۱۳۸۲)، "بررسی فرآیند تغییر برنامه درسی و پیشنهاد یک برنامه درسی نوسازی شده برای دوره کارشناسی رشته حسابداری" بررسیهای حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۲، تابستان، ص ۲۱.
- * نوروش، ایرج، (۱۳۷۷)، "بررسی رابطه کیفیت گزارشگری مالی و تعداد حسابداران آموزش دیده در واحدهای تجاری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" بررسیهای حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۴ و ۲۵، تابستان، ص ۸.
- * نوروش، ایرج؛ (۱۳۷۲)، «تحقیقی پیرامون تدوین برنامه درسی دوره کارشناسی رشته حسابداری مناسب برای نیازهای حرفه حسابداری و حسابرسی در ایران»، پایان نامه دکتری دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی، دانشگاه تهران.
- * Allen, C. E. (1972), The growth of accounting instruction since 1900. The Accounting Review, 2, p. 150-166 .
- * Cheng K. W, (2007), The Curriculum Design in Universities From the Perspective of Providers in Accounting Education, Education, Vol. 127, No. 4, PP:581-590
- * Ghaffari F, O. Kyriacou, R. Brennan, (2008), Exploring the Implementation of Ethics in U.K. Accounting Programs, Issues in Accounting Education, Vol. 23, No. 2, PP:183-198.
- * R. S. Kaplan. , (1987), "The Rise and Fall of Management Accounting", Harvard Business School.
- * Wijewardena, H and Roudaki, J. (1997), Undergraduate Accounting Curriculum: the Unique Case of Iran, Accounting Finance Working Paper 97/06, School of Accounting Finance, University of Wollongong, 1997